

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Nikola Jaklová

Název práce: Kulturistika jako životní styl: Utváření identity a životního stylu v rámci sportu

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): Daniel Sosna, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cíl práce není dobře formulovaný. Autorka v úvodu prezentuje sérii otázek a cíl pak formuluje jako odpověď na dané otázky. Takto se cíl odborné práce neformuluje. Existuje konceptuální rozdíl mezi cíli a výzkumnými otázkami. Formulovat srozumitelně cíl, který dobře reflektuje výzkumné otázky, je nesnadné a vyžaduje značné úsilí. Právě v takových mentálních cvičeních je smysl studentských prací. Podcenit formulaci cíle tímto způsobem nemůže oponenta potěšit. Samotné výzkumné otázky jsou na hranici přijatelnosti. Jsou banální a ateoretické. Podobné otázky napadnou každého inteligentního člověka bez ohledu na odbor. Antropologické formulování výzkumných otázek je specifické a překračuje prezentovanou formu tázání. V rovině naplnění odpovědí na formulované otázky je možné konstatovat, že se v jisté míře podařilo. Problém je ovšem povaha otázek samotných.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Práce je dobře vyvážená co se týká poměru úvodní teorie a vlastního výzkumu. Náročnost práce se jeví jako standardní. Úvod čtenáři pěkně otevírá téma, představuje otázky, které si autorka klade a teoretický aparát, který využívá. Zároveň je představen i stručný obsah práce. Úvode je sice stručný, ale je logicky strukturovaný a obsahuje základní očekávané prvky.

Teoretická část práce prezentuje českou i zahraniční literaturu, vymezuje základní pojmy, popisuje historii kulturistiky. Deskriptivní části jsou informativní. Při debatě o tělesných typech by ale bylo dobré zapojit kritické antropologické myšlení. Typologizace lidských bytostí je něco, proti čemu se antropologie staví kriticky a prezentovat názory Smejkal z webu Ronnie.cz bez jakékoliv kritické reflexe je těžko pochopitelné. Navíc se zde stírá hranice mezi odborným a laickým diskurzem. Využití takový zdroj při odborné akademické debatě o vlivu tělesných předpokladů na úspěch v kulturistice je chybné. V debatě o zdraví absentuje antropologická perspektiva. V medicínské antropologii se mezikulturní vnímání zdraví řeší už desítky let a je škoda, že se nic z této debaty nedostalo do této práce. Místo toho jsou citovány české práce s jiných oborů nebo populární literatura.

Teoretická debata o identitě má lepší parametry, ale pořád je ukotvena v minulosti. Prezentovat Jenkinse z roku 2004 jako vrchol debat o identitě je anachronismus. Žijeme v roce 2018 a teoretická debata se neustále vyvíjí. Vzhledem k tomu, že koncept identity tvoří teoretické jádro práce, je ukotvení v literatuře neuspokojivé vzhledem k současné situaci. Debata o tělesnosti a moci je lepší, ale stále je na oponentův vkus málo ukotvena v antropologii. Řadu klíčových postav v textu postrádám. Velmi dobře by autorka pochopila mou kritiku, kdyby se podívala např. na Besnierův

článek *The athlete's body and the global condition: Tongan rugby players in Japan*, kde autor otevře debatu o těle a následuje klasika ... Mauss, Perleau-Ponty, Csordas, Bourdieu. Tento cit pro sounáležitost s diskurzem v práci postrádám. Nejde ani tak o to, že by se všichni tito autoři nutně sami identifikovali s antropologií, ale jsou základním zdrojem inspirace pro antropologii.

Z pohledu práce s literaturou je překvapivá absence recentních prací. Nico Besnier má v současnosti ERC projekt zaměřený na maskulinitu ve sportu, což je navíc zajímavá paralela právě pro kulturistiku. Nevidím globálně výraznější postavu antropologie sportu. Nedávno vyšla i vlivná publikace *The Anthropology of Sport: Bodies, Borders, Biopolitics*. Nevidím ani klíčovou přehledovou publikaci z *Annual Rev. of Anthropology* s názvem *Sport, Modernity and the Body*. Nejsem specialista na danou problematiku, ale i letmý pohled do literatury naznačuje, že není dobře pokryta a posledních 10 let debat o sportu v antropologii (ne sociologii!) zůstalo bez většího povšimnutí. Vzhledem k českému prostředí je překvapivá absence odkazů na sociologa Dina Numerata z FSV UK. Necitování vlastní školitelky, která ledacos o sportu napsala, je klasický studentský nešvar, který zamrzí. Je to jeden z typických příkladů nepochopení fungování diskurzní komunity, ve které se autorka pohybuje. Na druhou stranu je v textu citována řada relevantních prací a je vidět, že se autorka snažila s literaturou poprat. Celým textem se ale jako nit táhne slabší vazba na specificky antropologický způsob pohledu na téma.

Metodologie je popsána srozumitelně. Autorka představuje užité metody, vztah k terénu. Vzhledem k místy skryté povaze výzkumu by bylo vhodné diskutovat i výzkumnou etiku, protože skrytý výzkum je eticky problematický a vedou se dost intenzivní debaty o etickém rozměru této strategie. Debata o objektivitě je vedena s odkazem na Bernarda, ale je uchopena příliš naivně a bez kritické reflexe. Analýza dat je popsána příliš stručně. V pasáži o kulturistech a kulturistkách (s. 38) se autorka zamýšlí nad překvapivou skutečností, že ženy i muži zmiňují jako své vzory muže. Toto zjištění je naopak dobře pochopitelné jako součást symbolického systému mužské nadřazenosti, který funguje v mnoha rozličných rovinách. Pokud by autorka zabrousila do literatury o tělesnosti v umění, objevila by hluboké kořeny tohoto fenoménu. Již v Antice bylo běžné, že ženské sochy byly v některých znacích maskulinizovány a mužský „ideál“ byl propašován do ženských těl.

Výsledky výzkumu vycházejí s intenzivní práce s citacemi výroky participantů výzkumu. Zároveň se autorka snaží diskusi obohatit o své postřehy a zkušenosti získané pozorováním. Nemohu se ubránit dojmu, že přes svou proklamovanou snahu o neutralitu a dokonce objektivitu autorka kulturisty a kulturistky vykresluje zaujatě. Následující pasáž tento trend zachycuje: „Bezprostředně po tréninku a mimo posilovnu jsou tito lidé přátelštější a otevřenější jakémukoliv rozhovoru. Nevyhledávají konflikty a naopak se je pokoušejí přecházet s úsměvem. Jsou si vědomi své síly a nechtějí zbytečně nikomu ublížit.“ (s. 44) Tato pasáž je typickým příkladem nedostatečné reflexe vlastní situovanosti v terénu. Není možné, že člověk, který sám miluje toto prostředí, projektuje své představy do studovaných a idealizuje je? Kde jsou nějaké rozpory, nekonzistence, nejednoznačnosti? Vykreslený svět kulturistiky je příliš uhlazený a bezrozporný na to, aby byl validní. Velmi zajímavý problém užívání zakázaných látek je opět rozebrán povrchně a prezentace problému vyznívá jako téměř nutné zlo, kterému tito lidé podstupují, aby dosáhli svých vysněných cílů. Je škoda, že se nepodařilo toto téma rozvinout, protože mohlo tvořit páteř celé práce.

Závěr práce je pojatý jako chronologický souhrn informací z po sobě následujících kapitol. Teoreticky se nepřibližuje k tématům z první poloviny práce. Zjištění vyznívají banálně a nereflektovaný přístup ke zkoumanému prostředí se naplno projeví ve vizi naplňování radosti a štěstí při dosahování náročných cílů. Závěr oponenta zklamal, protože v textu se objevilo několik zajímavých zjištění, které by bylo možné vytěžit.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Formální úprava je velmi dobrá. Jazykově je práce na solidní úrovni a drobné překlepy jsou vzácné. Z pohledu struktury je nelogické, že podkapitoly zaměřené na jednotlivé metody jsou na stejné úrovni hierarchie jako obecnější kapitola Metodologie. Tabulka 1 je v závěru uvedena v seznamu tabulek ale bez odkazu na stranu. Anglické resumé je uspokojivé. Jen slovo *men* se dnes již neužívá ve smyslu „lidé“, jak jej užívá autorka.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Diplomová práce Nikoly Jaklové má řadu pozitiv. Autorka vytvořila koherentní a logicky strukturovaný text, jazykově práci zvládla, využila solidní soubor literatury, provedla výzkum ve vybraném prostředí a svá zjištění analyzovala a interpretovala. Z hlediska vhledu do fungování a myšlenkového světa kulturistiky práce přináší několik zajímavých postřehů, které mohou být pro vnější pozorovatele zajímavé.

Na druhou stranu je práce nepřesvědčivá v rovině uvěřitelnosti. Čtenář se nemůže zbavit dojmu, že je celá práce výrazně – a nereflektovaně – ovlivněna autorčinou identifikací a dlouhodobým zanořením do zkoumaného prostředí. Jako kdyby autorka za celou dobu nebyla schopna udělat krok zpět a podívat se na důvěrně známý svět jinou optikou a detekovat svou vlastní pozici. Analyticky je práce slabší a teoretické koncepce z první poloviny práce se do práce s vlastními daty příliš nepromítají. Problematická je vazba na antropologii a slabší je i pokrytí klíčové literatury. Naplnění cílů je sporné, protože nebyly dobře formulovány nebo jsou příliš banální, aby byly antropologicky nosné.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Nemám otázek.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*): **dobře**

Datum: 24.5.2017

Podpis:

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie